

Türkiye'de İnternet Yasakları

Elk. Müh.Alpaslan Güzeliş
alpaslan.guzelis@emo.org.tr

“Türkiye, internet yasakları konusunda dünyada öne çeken S. Arabistan, Çin ve Rusya gibi ülkeler ile birlikte değerlendirmeye başladı. Özellikle sosyal paylaşım sitelerine erişimin, mahkeme kararları ile sakıncalı ve zararlı olarak değerlendirilen bir içerik için kısmi engelleme yerine tümünden erişime kapatılmaları dünyada sıkça eleştiri konusu oldu. ”

Bu tür sitelerin başında da Youtube gelmektedir. Youtube, 2007 yılından 2014'e kadar yaklaşık yedi kez tümünden engellenmiş, yapılan itirazlar veya itiraz konu olan zararlı içeriğin kaldırılması sonucu tekrar erişime açılmıştır. Benzer şekilde bazı kişisel Blog servisleri ile Twitter gibi sosyal paylaşım siteleri de çok kez toptancı yasakçı anlayışla tümünden erişime kapatılmıştır. Kuşkusuz bazı sitelere erişimin engellenmesi zorunludur. Bunların başında da tüm ülkelerin hem fikir olduğu ve tartışmasız engellenmesi gerekenler

çocuk pornosu içeren, şiddeti ve terörü teşvik edenler gibi benzeri sitelerdir. Ancak internet yasaklarının, demokrasilerini geliştirememiş, yarı veya tam diktatörlük rejimlere sahip ülkelerde, düşünce özgürlüğünü ve muhalefeti yok etmeye dönük baskı aracı olarak kullanılması insan hakları ile uluslararası hukuka aykırıdır.

Türkiye'de yaşanan internet yasakları da; yarı gelişmiş demokrasiye (melez, ya da hibrid) sahip bir ülke olmanın karakteristik özelliklerini göstermektedir. Konu hakkında ilk önemli yasa; “İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi Ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun” adı altında 5651 sayılı ile 4.5.2007 tarihinde kabul edilmiştir. Mahkemeler kanalıyla alınan veya aldırılan kapatma ve engelleme kararlarının uygulanmasından da telefon dinlemelerinde olduğu gibi Telekomünikasyon İletişim Başkanlığı (TİB) sorumludur. 2005 yılında kurulmuş olan TİB, Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu'na (BTK) bağlı olarak faaliyet yürütüyor olsa da genellikle siyasi iktidar organlarının ve özellikle Başbakanlığın bünyesinde bir kuruluş gibi doğrudan

etki altına alınan, müdahalelerle yasalar dışında uygulamalara zorlanan yapıyla özerk olarak çalıştığı konusunda kuşku doğurmaktadır.

İnternet yasakları konusunda 2007 yılında çıkan yasa sonrasında, özellikle iktidarın son yıllardaki oldubitti anlayışındaki yeni uygulamalarından biri olan torba yasalarla 5651 sayılı yasaya yeni eklemeler yapılmıştır. Bu yolla internet yasaklarının alanı gittikçe genişletilmektedir. Konu hakkında son değişiklik 26.02.2014 günlü, 6527 sayılı torba yasada yapılmıştır. Yasaya eklenen 15. Madde ile yeni kısıtlamalar getirilmiştir.

“6527 YASA MADDE 15 – 4/5/2007 tarihli ve 5651 sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanununun 2 nci maddesinin birinci fıkrasının (j) bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“j) Trafik bilgisi: Taraflara ilişkin IP adresi, verilen hizmetin başlama ve bitiş zamanı, yararlanılan hizmetin türü, aktarılan veri miktarı ve varsa abone kimlik bilgilerini,”

En son çıkarılan yasa maddesi, internet ile ilgili yasalarda yeni düzen-

lemeleri gündeme getirirken TİB'in de yetkilerinin arttırılmasını sağlamıştır. Trafik bilgisinin içeriği, tarafların IP adreslerini, verilen hizmetin başlama ve bitiş zamanlarını, aktarılan veri miktarını, hizmetin türünü, mevcut olan abone bilgilerini de kapsayacak şekilde genişletilmiştir. Ancak bu bilgilerin mahkeme kararı olmaksızın TİB tarafından içerik, yer ve erişim sağlayıcılardan istenilmesi mümkün olmayacaktır. TİB tarafından zorunlu görülen sitelere erişimin engellenmesi için 24 saat içinde ilgili sulh ceza hâkimliğine başvuru zorunluluğu vardır. İlgili mahkeme de bu başvuruyu 48 saat içinde sonuçlandırmakla yükümlüdür.

İnternet yasakları konusunda yapılan son düzenlemeler uygulamada bir dizi olumsuzluğu da gündeme getirmiştir. Engellemeler konusunda TİB'in yetkilerinin arttırılması ile site kapatılmaları hızlanmış olsa da getirdiği olumsuzluğun en başında, yapılan itirazların çok uzun süreçlerde sonuçlanmakta olmasıdır. Kapama veya engelleme itirazlarında ilk başvurunun mahkemeler yerine TİB'e yapılması, yasa gereği 60 gün süre içinde gerekli cevap verilmesine neden olmaktadır. Ancak, itirazın haklı görülmesi durumunda mahkemelere başvuru yolu açılmaktadır. Mahkeme süreci de dâhil edildiğinde en iyi ihtimalle bir sitenin tekrar açtırılması için üç aya yakın bir süre geçebilmektedir. TİB'in bu denli yetkiyle donatılması, bir kişi veya kurumun başvurusu durumunda 'idari tedbir' adı altında engellemeleri gerçekleştirmesi sonrası mahkeme kararı çıkartması, bağımsızlığı tartışılır olan bu kurumun internet yasaklarında da adil davranacağı konusunda kuşku iyice arttırmıştır. Türkiye'nin bu yanlıştan dönmesi ve internet ile ilgili bağımsız ihtisas mahkemelerinin bir an önce kurulması gereklidir. Yasaklama ve engellemeler ile ilgili

her türlü karar bu mahkemelerde verilmeli, TİB, sadece servis sağlayıcılar nezdinde bu kararları uygulatıcısı konumunda olmalıdır.

Doğruluğunun gerçek olmadığını umduğumuz son bir gelişme de son günlerde bazı medya organlarında tartışma konusu olmuştur. Çıkan haberlere göre; özellikle yurtdışında faaliyet gösteren bazı sosyal paylaşım servis vericileri üzerinde etkili olamayan, yasa dışı yasal düzenlemelere karşın istediği engellemeleri gerçekleştiremeyen siyasi iktidar, yasal olmayan yollar ile kişisel bilgileri edinme konusunda çalışma başlatmıştır. Bu şekilde içerik engellemeleri de gerçekleştirilmiş olacaktır. Basın organlarında yer alan bildiği TİB'in internet servis sağlayıcılara (ISS) 'gizli' ibareli bir elektronik posta göndermiş olduğu ve sosyal medya sitelerine giren kullanıcıların paylaşımlarının tespit edilebilmesi için gereken yazılım ve donanım hazırlıklarının yapılmasının istendiği öğrenilmiştir. ISS'lere gönderilen bu posta ile Türkiye'de kullanıcıların mesajlarının engellenmesi ve izlenmesi hedeflenmektedir. **Bu uygulama kullanıcı ve servis sağlayıcı arasında imzalanmış olan 'güvenlik sözleşmesi'nin (HTTPS) yasa dışı olarak çiğnenmesi anlamına gelmektedir. Uygulama yasama geçerse ISS, kullanıcı ile erişim sağladığı site arasında bir casus gibi girerek yaptığı işlemleri izleyip görüntüleyebilecektir.** Kullanıcının ve eriştiği sitenin bilgisi olmadan yazılan mesajla müdahale edilerek silinme dâhil her türlü engelleme yapılabilmektedir. Gerçekleştirilmeye çalışıldığı öne sürülen bu uygulama ile kullanıcının sadece sosyal paylaşım sitelerindeki hareketleri değil, bankalar ve kredi kartları ile diğer kişisel sitelerde yaptığı işlemler de görüntülenmiş olacak, kontrol altında tutulma olumsuzluğu ortaya çıkacaktır. Her türlü zorlamaya

“*Türkiye'de de özellikle son bir yılda giderek artan yasaklar ve baskının ana nedeni Gezi eylemleri ile başlayan toplumsal muhalefeti yok etmeye dönüktür.*”

karşın ISS'lerin birçoğunun tepkilerinin de gecikmeksizin ilgili kuruma iletildiği duyumu benzer şekilde basında yer almıştır. Siyasi erkin, birçok alanda olduğu gibi, insan hakları konusunda da yeni bir girişimi olan, kendi halkına karşı başlatılmak istediği bu hukuk dışılığına ilgili kitle örgütlerinin duyarlı olması ve her ortamda tepkilerini göstermesi gerekmektedir.

Genel amacının insan yaşamını kolaylaştırmak ve doğru bilginin küresel paylaşımına olanak yaratmak olan başta internet olmak üzere bilgi teknolojileri, günümüzde artık yaşamın ayrılmaz bir unsuruna dönüşmektedir. Yine küresel olarak doğru habere gecikmeksizin ulaşmada da büyük olanaklar yaratılmaktadır. Ne yazık ki Türkiye gibi demokrasi konusunda büyük eksiklikleri olan, tüm kararların bir zümre veya bir kişi tarafından verildiği ülkelerde, egemenler için özgür internet ve özgür sosyal paylaşım rahatsızlık vericidir. Yasal veya yasa dışı yollarla yasaklanması her koşulda söz konusu olabilmektedir. Bu şekilde de muhalif sesler susturulmaya, gerçeklerin öğrenilmesi engellenmeye çalışılmaktadır. Türkiye'de de özellikle son bir yılda giderek artan yasaklar ve baskının ana nedeni Gezi eylemleri ile başlayan toplumsal muhalefeti yok etmeye dönüktür.

Özgür ve yasa dışı internete kavuşmak dileğiyle...